

10. Стеценко С.Г. Медичне право України: [підруч.]. К.: Всеукр. асоціація видавців «Правова єдність», 2008. С. 202–224.
11. Стеценко С.Г. Медичне право України (правове забезпечення лікарської таємниці): [монографія]. К.: Атіка, 2010. 144 с.
12. Шатковська І. Лікарська таємниця як об'єкт правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2009. № 12. С. 109.
13. Чечіль А.Г. Розмежування понять «лікарська таємниця» й «медична таємниця». Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. 2015. Вип. 3. Том 1. С. 155–157.

УДК 346:334.7+347.7.72

ГРИГОРЕНКО О.В.

ЩЕ РАЗ ПРО ОЗНАКИ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА

Корпоративне право – це нова наука в системі юридичних наук. Як і будь-яке нове явище, воно потребує чіткого розуміння основних базових характеристик, до яких, у першу чергу, відноситься поняття та ознаки корпоративного права. Саме через це наша стаття і присвячена ознакам, що притаманні корпоративному праву на сьогодні.

Ключові слова: право, корпоративне право, корпорація, ознаки, характеристика.

Корпоративное право – это новая наука в системе юридических наук. Как и любое новое явление, оно требует четкого понимания основных базовых характеристик, к которым, в первую очередь, относятся понятие и признаки корпоративного права. Именно по этой причине наша статья и посвящена признакам, которые характерны для корпоративного права на сегодняшний день.

Ключевые слова: право, корпоративное право, корпорация, признаки, характеристика.

Corporate law is a new science in the legal sciences system. Like any new phenomenon, it requires a clear understanding of the basic characteristics, first and foremost, of the concept and features of corporate law. This is precisely why our article is devoted to the features that are inherent to the corporate law today.

Key words: law, corporate law, corporation, issues, characteristic.

Вступ. Сучасне суспільство характеризується розвитком економічних відносин. Буде такий розвиток стрімким чи повільним, динамічним чи гальмуючим, залежить від багатьох факторів. Сьогодні фундаментом для таких відносин є діяльність комерційних організацій, оскільки саме через ці суб'єкти акумулюється найбільше коштів, проводиться вагома кількість фінансових операцій. Так, корпорації змогли зайняти центральне місце у світовому секторі економіки, і, як наслідок, це спричинило стрімкий розвиток «корпоративного права», оскільки це об'єктивно зумовлено потребою вдосконалювати правове регулювання відносин у корпораціях.

Постановка завдання. Дефініції корпоративного права присвячено чимало наукових праць. Зокрема, свою увагу в тій чи іншій мірі даній проблемі приділяли такі вітчизняні та зару-

біжні науковці: Т.М. Алфьорова, В.А. Васильєва, О.М. Вінник, О.В. Дзера, Т.В. Кашаніна, О.Р. Кібенко, Є.П. Коломієць-Людвиг, Н.С. Кузнєцова, І.Б. Саракун, І.В. Спасибо-Фатєєва, С.І. Шимон, В.С. Щербина та інші. Але в нашій статті ми хотіли би зупинитися саме на ознаках корпоративного права, основних, базових, фундаментальних характеристиках даного явища, оскільки саме завдяки їм можна відносити чи не відносити корпоративне право до окремо існуючого поняття. Отже, метою даної статті є виявлення та дослідження загальних ознак, що притаманні корпоративному праву через аналіз наявних наукових праць із даної тематики.

Результати дослідження. Відповідно до філософського словника ознака – це особливість предмета або явища, яка визначає подібність свого носія до інших об'єктів пізнання або відмінність від них; властивість. Сукупність ознак (яка може зводитися і до однієї єдиної ознаки) дозволяє відрізнити предмет (явище) від інших предметів (явищ) [1, с. 213].

Перш за все, необхідно зауважити про те, що до сьогодні між науковцями немає єдності з приводу віднесення корпоративного права в цілому та окремих його складових до господарського чи цивільного права. Під час дослідження запропонованої тематики ми будемо притримуватися думки, що була висловлена І.Б. Саракуном у її дисертаційному дослідженні: корпоративне право є комплексним інститутом, який базується на понятійному апараті цивільного права. Більше того, за своєю юридичною природою суб'єктивні корпоративні права є цивільними. Їх правову природу можна дослідити шляхом розгляду елементів корпоративних відносин, а також під час встановлення предмета регулювання корпоративного права [2, с. 5].

Переходячи до аналізу ознак корпоративного права, необхідно також проаналізувати доктрину та думки науковців із даного питання.

Алфьорова Т.М. у своїй статті виділяє такі ознаки корпоративних прав:

- виникають лише щодо корпоративного товариства, тобто щодо підприємницьких юридичних осіб;
- належать лише особам, частка яких визначається в статутному капіталі юридичної особи;
- мають складну структуру, яка включає права як майнового, так і немайнового характеру;
- можуть бути передбачені не тільки законами, але і локальними актами самої юридичної особи;
- законодавством можуть встановлюватись для окремої категорії осіб межі щодо належності їм бо здійснення ними корпоративних прав;
- належність особі корпоративних прав не вважається заняттям нею підприємницькою діяльністю [3, с. 16].

У своїх наукових працях Долинська О.В. виділяє та наголошує на таких ознаках корпоративних прав:

- корпоративні права учасників господарських товариств виникають внаслідок внесення учасниками вкладів до статутного фонду господарського товариства;
- корпоративні права господарського товариства є складними та вміщують як майнові, так і не майнові права;
- під час відчуження майнових корпоративних прав відбувається відчуження і немайнових корпоративних прав, водночас немайнова складова корпоративних прав учасників господарського товариства не може окремо відчужуватися, оскільки не є оборотоздатним об'єктом [4, с. 191].

Вдаючись до аналізу доктрини корпоративного права, Васильєва В.А. вказує, що для всіх корпоративних прав характерне таке:

- вони викають у результаті створення юридичної особи;
- виражають відносини між засновником та юридичною особою;
- мають організаційно-майновий характер, тобто передбачають право на управління або участь в управлінні, право на доходи;
- пов'язані з впливом засновника на формування волі юридичної особи;
- пов'язані з опосередкованим правом на майно юридичної особи під час її ліквідації [5].

Ряд вчених характеризує корпоративне право з точки хору загально-логічних понять, не вдаючись до складних доктринальних конструкцій. Н.А. Сліпенчук виділяє такі ознаки корпоративних прав:

- складний характер;
- єдність;
- оборотоздатність суб'єктивного корпоративного права. [6, с. 20].

Деякі вчені характеризують ознаки корпоративного права не на рівні теорії, а виходячи з аналізу вітчизняних законодавчих актів. Так, Черничинець С.П. виділяє такі ознаки із сформульованого нею визначення корпоративних прав на основі законодавства:

– по-перше, суб'єктом корпоративних прав є лише та особа, чия частка в господарської організації визначається в статутному фонді (майні);

– по-друге, корпоративні права виникають тільки щодо тієї організації, яка є господарською та наділена майном (статутним фондом);

– по-третє, перелік правомочностей, які надають корпоративні права, визначається законом і статутними документами такої господарської організації та ними обмежується [7, с. 130].

На думку Т.В. Кашаніної, що тісно займається вивченням поняття корпоративного права, ознаками корпоративного права є:

– корпоративне право складається з норм, тобто правил поведінки загального характеру. Нормативність – явище не суто правове і означає воно, по-перше, те, що норми корпоративні регулюють поширені, типові, відносини, що часто зустрічаються в організаціях, по-друге, те, що вони поширюються на всіх або багатьох її членів;

– корпоративне право являє собою систему норм, що регулюють різні сторони діяльності організації. Можна виділити, принаймні 4 види корпоративних норм: фінансово-правові, адміністративно-правові, трудові та цивільно-правові норми;

– корпоративні норми обов'язкові для членів організації, працівників підприємства. Це означає, що вони повинні ними користуватися незалежно від того, подобаються вони їм чи ні, схвалюють вони їх існування або не схвалюють, одним словом, незалежно від суб'єктивного ставлення до них;

– корпоративні норми, як правило, знаходять письмове вираження і формою їх закріплення служать корпоративні акти. На підприємстві зазвичай виділяється кілька рівнів корпоративних актів залежно від їх юридичної сили (акти загальних зборів, акти правління, ради підприємства тощо);

– корпоративні норми видаються на підприємстві, в організації і виражають волю колективу певного автономного об'єднання;

– корпоративні норми забезпечуються примусом в разі їх порушення [8, с. 11].

У цілому варто зазначити, що багато науковців називають подібні характеристики, що притаманні корпоративному праву. Так, Смітюх А.В. виділяє такі ознаки, які притаманні корпоративним правам:

– виникають лише щодо корпоративного товариства, тобто щодо підприємницьких юридичних осіб;

– належать лише особам, частка яких визначається в статутному капіталі юридичної особи;

– мають складну структуру, яка включає права як майнового, так і немайнового характеру;

– можуть бути передбачені не тільки законами, але і локальними актами самої юридичної особи;

– законодавством можуть встановлюватись для окремої категорії осіб межі щодо належності їм або здійснення ними корпоративних прав;

– належність особі корпоративних прав не вважається заняттям нею підприємницькою діяльністю [9, с. 82].

Вчені Шутак І.Д. та Онищук І.І. стверджують, що корпоративне право, складаючи своєрідний цілий масив права, має свої особливості. Розглядають його основні ознаки:

– корпоративне право складається з норм, тобто з правил поведінки загального характеру;

– корпоративне право – це система норм, які спеціалізуються на регулюванні окремих сфер діяльності корпорації;

– корпоративні норми обов'язкові для учасників корпорації;

– корпоративні норми виражаються письмово. В організаціях виділяються декілька рівнів корпоративних актів:

1) загальних зборів акціонерів, вкладників, персоналу;

2) корпоративних контролюючих органів (наприклад, ради директорів);

3) представницьких органів (наприклад, ради персоналу);

4) колективних виконавчих органів (правління);

5) керівників корпорацій та ін.;

– корпоративні норми – це норми колективного волевиявлення;

– корпоративні норми забезпечуються примусом [10, с. 235].

Висновки. Отже, як бачимо з наведеного аналізу думок науковців, усі вони дотримуються загальноприйнятих стандартів у контексті аналізу ознак корпоративного права. Так, загальними спільними ознаками є: виникнення лише щодо корпоративного підприємства, складна структура, наявність майнового та немайнового характеру цих прав, організаційно-майновий характер,

передбачення як у законодавчих, так і локальних актах, та ряд інших ознак. У контексті такого аналізу, можемо дійти висновку, що, не дивлячись на те, що корпоративне право – нова наука в системі юридичних наук, більшість вчених мають єдину позицію з приводу загальної характеристики ознак, що притаманна цьому явищу. Більше того, на нашу думку, така згуртованість у думках щодо основних, базових понять сприяє чіткому та правильному розумінню сутності корпоративного права.

Список використаних джерел:

1. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Головна ред. УРЕ, 1986. С. 213.
2. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2008. 21 с.
3. Алфьорова Т.М. Щодо поняття та ознак корпоративних прав. Економіко-правові виклики 2017 року. Д., 2017. С. 15.
4. Долинська О.В. Юридична природа корпоративних прав учасників господарського товариства. Університетські наукові записки № 4(28). 2008. С. 190.
5. Васильєва В.А. До питання про поняття корпоративного права. URL: <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=100&d=363>.
6. Сліпенчук Н.А. Цивільно-правові способи захисту корпоративних прав: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. К.: НАПрН України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака, 2014. С. 20.
7. Черничинець С.П. Методологія дослідження сутності корпоративних прав. Соціально-економічні проблеми і держава. 2014. Вип. 2(11). С. 127–133.
8. Кашанина, Т.В. Корпоративное право: учебное пособие для академического бакалавриата. М.: Издательство Юрайт, 2018. 189 с. (Серия : Бакалавр. Академический курс). ISBN 978-5-9916-0890-9. С. 11.
9. Смітюх А.В. Щодо визначення поняття корпоративних прав учасника господарського товариства. Правова держава. 2015. № 20. С. 81–86.
10. Шутак І.Д., Оніщук І.І. Юридична техніка: навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Івано–Франківськ, 2013. 496 с.